

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
гірничої справи,
природокористування та
будівництва
30 серпня 2023 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

 Володимир КОТЕНКО

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 11 «ОЦІНКА ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ ТА СТРАТЕГІЧНА
ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА»**

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»
освітньо-професійна програма
«Технології захисту навколишнього середовища»
факультет гірничої справи, природокористування та будівництва
кафедра екології та природоохоронних технологій

Схвалено на засіданні кафедри
екології та природоохоронних
технологій

26 серпня 2023 р., протокол №8

Завідувач кафедри

 Ірина ПАЦЕВА

Гарант освітньо-професійної
програми

 Ірина ДАВИДОВА

Розробники: д.т.н, проф., завідувач кафедри екології та природоохоронних технологій ПАЦЕВА Ірина; к.с.-т.н, доц., доцент кафедри екології та природоохоронних технологій ВАЛЕРКО Руслана; асистент кафедри екології та природоохоронних технологій МЕДВІДЬ Олександр.

Житомир 2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 2

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 18 «Виробництва та технології»	нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність 183 «Технології захисту навколишнього середовища»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		1	1
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		2	2
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 4, самостійної роботи – 3,5	Освітній ступінь «магістр»	Лекції	
		16 год.	6 год.
		Практичні	
		48 год.	10 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
56 год.	104 год.		
Вид контролю: залік			

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи;

для заочної форми навчання – 13,3 % аудиторних занять, 86,7 % самостійної та індивідуальної роботи.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців екологічної системи мислення, умінь та компетентностей для забезпечення застосування правових та організаційних засад оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів у процесі прийняття рішень щодо провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських і приватних інтересів.

Дисципліна «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» одна з найважливіших складових природоохоронних наук і природоохоронної

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 3

діяльності. Вона відіграє важливу роль у розробці теоретичних засад та практичному вирішенні проблем збереження біологічного та ландшафтного різноманіття, підтримці екологічної рівноваги у природі, формуванні світоглядних орієнтирів людини, спільнот, суспільства.

Проведення оцінки впливу на довкілля майбутньої господарської та іншої діяльності на довкілля сприяє ухваленню екологічно грамотного управлінського рішення про реалізацію наміченої господарської та іншої діяльності за допомогою визначення можливих несприятливих дій оцінки екологічних наслідків, обліку громадської думки, розробки заходів зі зменшення і запобігання дій.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- вивчення організаційно-правових основ проведення процедури оцінки впливу на довкілля в Україні та в Європейських країнах;
- аналіз та прогноз наслідків потенційного впливу техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля за використання сучасних інформаційних ресурсів;
- аналіз врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності;
- розробка програм післяпроектного моніторингу провадження господарської;
- узагальнення інформації щодо процедури проведення ОВД та прийняття рішення про провадження планованої діяльності;
- розгляд алгоритму проходження процедури СЕО та ОВД;
- освоєння діяльності природоохоронних органів щодо проведення науково-обґрунтованої оцінки впливу на довкілля;
- набуття навичок формулювання екологічних умов реалізації планованої діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати**:

- джерела забруднення довкілля у процесі виробництва та споживання продукції;
- методи та заходи попередження забруднення довкілля галузей промисловості: металургійної, коксохімічної, хімічної, будівної, машинобудівної, нафтової та ін.;
- методи утилізації побутових відходів та методи перероблення ресурсно цінних складових, що є у складі побутових відходів;

вміти:

- володіти базовим понятійно-термінологічним апаратом у оцінювання впливу на довкілля;
- санітарно-екологічні аспекти поводження з побутовими відходами у населених пунктах;
- аналізувати відходи по їх кількісному та якісному складу, токсикологічним показникам;

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 4

- прогнозувати на певний час можливу дію забрудників довкілля на людину;
- правильно оцінювати технологічні процеси, їх ефективне ведення;
- аналізувати та самостійно приймати рішення для успішного ведення процесу, коли змінюються зовнішні фактори;
- економічно обґрунтовувати впровадження нових технологій, які направлені на створення безвідходних виробництв;
- розраховувати збитки господарству, якщо порушуються допустимі норми складування відходів в навколишньому середовищі.

Зміст навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» направлений на формування наступних компетентностей, визначених освітньо-професійною програмою та стандартом вищої освіти зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища»:

ЗК03. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК01. Здатність контролювати й оцінювати екологічні ризики впливу техногенних об'єктів і господарської діяльності на довкілля.

СК02. Здатність використовувати науково-обґрунтовані методи обробки результатів досліджень в галузі технологій захисту навколишнього середовища.

СК06. Здатність контролювати й оцінювати ефективність природоохоронних заходів та застосовуваних технологій.

СК08. Здатність здійснювати моніторинг стану об'єктів природного середовища.

Отримані знання з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» стануть складовими наступних програмних результатів навчання за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища»:

ПР03. Використовувати сучасні комунікаційні, комп'ютерні технології у природоохоронній сфері, збирати, зберігати, обробляти і аналізувати інформацію про стан навколишнього середовища та виробничої сфери для вирішення завдань професійної діяльності.

ПР09. Оцінювати загрози фізичного, хімічного та біологічного забруднення біосфери та його впливу на довкілля і людину, вміти аналізувати зміни, що відбуваються в навколишньому середовищі під впливом природних і техногенних факторів.

ПР10. Оцінювати вплив промислових об'єктів на навколишнє середовище, наслідки інженерної діяльності на довкілля і пов'язану з цим відповідальність за прийняті рішення, планувати і проводити прикладні дослідження з проблем впливу промислових об'єктів на навколишнє середовище.

ПР15. Вміти проводити дослідження оцінки впливу на довкілля та стратегічну екологічну оцінку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 5

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Методологічні засади оцінки впливу на довкілля та етапи її здійснення

Тема 1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля (СК01, ПР15)

Передумови виникнення оцінки впливу на довкілля. Мета, завдання та принципи проведення оцінки впливу на довкілля. Категорії планованої діяльності. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля. Терміни та етапи проведення процедури оцінки впливу. Законодавча база України щодо оцінки впливу на довкілля.

Тема 2. Гласність оцінки впливу на довкілля. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації (ЗК03, 05, ПР03, ПР15)

Схема руху документів під час визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД. Скоупінг в процедурі оцінки впливу на довкілля. Роль та місце скоупінгу. Переваги проходження етапу скоупінгу. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД. Гласність оцінки впливу на довкілля. Роль та участь громадськості в процедурі ОВД.

Тема 3. Звіт з оцінки впливу на довкілля: особливості формування та основні вимоги (ЗК03, 05, СК01, 02, 06)

Зміст та порядок складання звіту з оцінки впливу на довкілля. Загальні методичні рекомендації щодо змісту та порядку складання звіту з оцінки впливу на довкілля. Загальні підходи та особливості щодо формування звіту з оцінки впливу на довкілля. Рекомендації до змісту звіту з оцінки впливу на довкілля.

Тема 4. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Процедура здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля та схвалення результатів такої оцінки (ЗК03, 05, СК01, 02, 06)

Висновок з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності. Відмова у видачі висновку. Оскарження висновку з оцінки впливу на довкілля або відмови у видачі висновку. Випадки видачі висновків із оцінки впливу на

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 6

довкілля про недопустимість планованої діяльності. Випадки скасування висновків з ОВД. Врахування зауважень і пропозицій громадськості у висновку із ОВД. Оцінка транскордонного впливу на довкілля. Процедура здійснення оцінки транскордонного впливу на довкілля. Схвалення результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля. Порядок прийняття рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля.

Змістовий модуль 2. Оцінка впливу господарської діяльності на компоненти довкілля

Тема 5. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат, оцінка впливів на атмосферне повітря (СК01, 08, ПР09, 10, 15)

Вимоги до матеріалів підрозділу «Оцінка впливів на клімат і мікроклімат». Зміни у мікро- або мезокліматі місцевості у зв'язку з планованою діяльністю. Заходи з запобігання негативним впливам планованої діяльності на клімат і мікроклімат. Характеристики джерел викидів. Критерії оцінювання. Визначення категорії небезпеки підприємства. Уточнення розмірів санітарно-захисної зони з врахуванням рози вітрів. Вимоги до матеріалів підрозділу «Оцінка впливів на повітряне середовище». Основні елементи, що формують клімат. Оцінка вразливості планованої діяльності в цілому або її окремих технологічних процесів чи об'єктів до несприятливих наслідків зміни клімату. Компоненти атмосферного повітря. Оцінка акустичного впливу. Оцінка впливу електромагнітного випромінювання.

Тема 6. Оцінка впливів на поверхневі та підземні води. Оцінка впливів на надра та ґрунтовий покрив, утворення відходів (СК01, 08, ПР09, 10, 15)

Параметри оцінювання впливу. Критерії оцінки забруднення поверхневих та підземних води. Вимоги до матеріалів підрозділу «Оцінка впливів на водне середовище». Основні види впливу на поверхневі та підземні води. Характеристика водоспоживання та водовідведення промислових підприємств. Прямі та непрямі наслідки використання надр. Поточний стан земель і ґрунтів рекомендується характеризувати в межах території досліджень. Вимоги до матеріалів підрозділу «Оцінка впливів на ґрунтовий покрив». Обсяги відходів від планованої діяльності, що будуть незворотно розміщені на полігонах або захоронені. Обсяги відходів, що завдяки планованій діяльності будуть повторно використані перероблені у продукцію або утилізовані, у тому числі у циклах кругової економіки. Процеси, впливи і явища, що розвиваються в геологічному середовищі. Обвали, осипи, зсуви, лавини, затоплення, заболочування, селі, підтоплення, розвиток суфозійних і карстових процесів, утворення пливунів і осушення гірських порід.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 7

Тема 7. Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти, на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти (СК01, 08, ПР09, 10, 15)

Рослинний покрив. Тваринний світ. Критерії техногенного впливу на флору і фауну. Об'єкти природно-заповідного фонду і території. Ймовірні наслідки планованої діяльності на фауну, флору і біорізноманіття. Визначення об'єктів культурної спадщини відповідно до законодавства у сфері охорони культурної, у тому числі археологічної, спадщини. Вимоги до матеріалів підрозділу «Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти». Оцінка впливу на об'єкти культурної спадщини.

Змістовий модуль 3. Стратегічна екологічна оцінка

Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка: теоретичні засади та нормативно-правова база (СК08, ПР15)

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку». Основні суб'єкти оцінки. Уповноважені органи влади, що приймають участь в процедурі оцінки. Місце СЕО в системі екологічних оцінок. Відмінність СЕО та оцінки впливу на довкілля. Досвід проведення та принципи застосування СЕО. Методи та способи проведення СЕО. Учасники процесу СЕО. Стратегічне планування і прогнозування соціально-економічного розвитку.

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	лекції	практичні	самостійна робота	усього	лекції	практичні	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Методологічні засади оцінки впливу на довкілля та етапи її здійснення								
Тема 1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля	15	2	6	7	13	1	-	12
Тема 2. Гласність оцінки впливу на довкілля. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації	15	2	6	7	15	1	2	12
Тема 3. Звіт з оцінки впливу на довкілля:	15	2	6	7	17	1	2	14

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 8

особливості формування та основні вимоги								
Тема 4. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Процедура здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля та схвалення результатів такої оцінки	15	2	6	7	17	1	2	14
Разом за змістовий модуль 1	60	8	24	28	62	4	6	52
Змістовий модуль 2. Оцінка впливу господарської діяльності на компоненти довкілля								
Тема 5. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат, оцінка впливів на атмосферне повітря	15	2	6	7	14,5	0,5	-	14
Тема 6. Оцінка впливів на поверхневі та підземні води. Оцінка впливів на надра та ґрунтовий покрив, утворення відходів	15	2	6	7	14,5	0,5	-	14
Тема 7. Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти, на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти	15	2	6	7	12,5	0,5	-	12
Разом за змістовий модуль 2	45	6	18	21	41,5	1,5	-	40
Змістовий модуль 3. Стратегічна екологічна оцінка								
Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка: теоретичні засади та нормативно-правова база	15	2	6	7	16,5	0,5	4	12
Разом за змістовий модуль 3	15	2	6	7	16,5	0,5	4	12
ВСЬОГО	120	16	48	56	120	6	10	104

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Порядок ведення та робота з Єдиним реєстром з оцінки впливу на довкілля	4	-
2	Складання Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля	4	1
3	Підготовка звіту з оцінки впливу на довкілля планової діяльності	4	2
4	Складання Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля	4	1
5	Порядок проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля	4	-
6	Формування висновку з оцінки впливу на довкілля	4	2
7	Формулювання умов та процедура здійснення післяпроектного моніторингу	4	-
8	Оцінка впливу планової діяльності на клімат та якість атмосферного повітря	4	-
9	Оцінка впливу планової діяльності на стан поверхневих та підземних вод	4	-
10	Оцінка впливу планової діяльності на надра, землі та ґрунти, утворення відходів	4	-
11	Оцінка впливу планової діяльності на фауну, флору та біорізноманіття	4	-

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 9

12	Складання алгоритму здійснення стратегічної екологічної оцінки	4	4
РАЗОМ		48	10

6. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Загальні положення та поняття про оцінку впливу на довкілля. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля. Види діяльності, що можуть мати значний вплив на довкілля

1. Вплив процесів техногенезу на стан довкілля та екологічні ризики, пов'язані з виробничою діяльністю.

2. Схема руху документів під час визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації, що підлягає включенню до звіту ОВД.

3. Процедури екологічної експертизи та оцінки впливу на навколишнє середовище.

4. Базові підґрунтя для проведення оцінки впливу на довкілля.

5. Вимоги до використання основних принципів екологічного управління, поводження з відходами виробництва та споживання, оцінки поточного стану довкілля, а також до заходів, спрямованих на збереження ландшафтно-біологічного різноманіття та формування екологічної мережі.

6. Особливості проведення ОВД при сільськогосподарському та лісогосподарському освоєнні земель, на територіях та об'єктах природно-заповідного фонду чи в їх охоронних зонах.

7. Принцип відкритості та доступності інформації в процедурі ОВД.

8. Уповноважені підрозділів Мінприроди України відповідальні за надання консультацій щодо підготовки звіту із ОВД.

9. Розподіл повноважень та сфери компетенцій щодо проведення ОВД для видів діяльності, які можуть мати значний вплив на довкілля.

10. Обрання методик та вихідних даних для оцінки впливу на окремі компоненти довкілля.

11. Рекомендації до здійснення оцінки впливу на довкілля.

Тема 2. Гласність оцінки впливу на довкілля. Громадське обговорення у процесі оцінки впливу на довкілля з метою виявлення, збирання та врахування зауважень і пропозицій громадськості до планованої діяльності. Повідомлення про плановану діяльність, яка підлягає оцінці впливу на довкілля, визначення обсягу досліджень та рівня деталізації інформації

1. Консультації із державними органами щодо обсягу досліджень та рівня деталізації інформації.

2. Визначення альтернатив планованої діяльності.

3. Зауваження та пропозиції громадськості на повідомлення.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 10

Тема 3. Звіт з оцінки впливу на довкілля: особливості формування та основні вимоги. Оголошення про початок громадського обговорення звіту з оцінки впливу на довкілля

1. Опис планованої діяльності: опис місця провадження планованої діяльності та цілі планової діяльності.
2. Опис виправданих альтернатив.
3. Опис поточного стану довкілля.
4. Опис факторів довкілля, які ймовірно зазнають впливу з боку планованої діяльності та її альтернативних варіантів.
5. Опис і оцінка можливого впливу на довкілля планованої діяльності.
6. Опис методів прогнозування, що використовувались для оцінки впливів на довкілля, та припущень, покладених у основу прогнозування, а також дані про стан довкілля, що використовувались.
7. Опис передбачених заходів, спрямованих на запобігання, відвернення, уникнення, зменшення та усунення значного негативного впливу на довкілля, у тому числі (за можливості) компенсаційних заходів.
8. Опис очікуваного значного негативного впливу планованої діяльності на довкілля, зумовленого вразливістю проекту до ризиків надзвичайних ситуацій, заходів запобігання чи пом'якшення впливу надзвичайних ситуацій на довкілля та заходів реагування на надзвичайні ситуації.
9. Роль уповноваженого органу в проведенні процедури громадського обговорення.
10. Опис характеристик планованої діяльності протягом виконання підготовчих і будівельних робіт та провадження планованої діяльності, у тому числі (за потреби) роботи з демонтажу, та потреби (обмеження) у використанні земельних ділянок.
11. Опис основних характеристик планованої діяльності (виробничих процесів, виду і кількості матеріалів та природних ресурсів, які планується використовувати).
12. Санітарно-захисна зона.
13. Використання земель, водокористування і водовідведення, оцінка викидів та скидів, відходів.
14. Оцінка шуму, електромагнітного випромінювання, іонізуючого випромінювання та радіаційного забруднення, теплового забруднення.

Тема 4. Висновок з оцінки впливу на довкілля. Врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності. Процедура здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля та схвалення результатів такої оцінки. Процедура здійснення післяпроектний моніторинг

1. Відмова у видачі висновку. Оскарження висновку з оцінки впливу на довкілля або відмови у видачі висновку.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 11

2. Випадки видачі висновків із оцінки впливу на довкілля про недопустимість планованої діяльності.
3. Випадки скасування висновків з ОВД.
4. Порядок прийняття рішення про здійснення транскордонної оцінки впливу на довкілля.
5. Екологічні умови, що містяться у висновку з ОВД.
6. Вимоги проведення додаткової оцінки впливу на довкілля.
7. Відмінності між висновками державної екологічної експертизи та висновками із ОВД.

Тема 5. Оцінка впливів на клімат і мікроклімат, оцінка впливів на атмосферне повітря

1. Основні елементи, що формують клімат.
2. Основні характеристики сонячної радіації, температурного режиму, атмосферного тиску, вітрового режиму, вологого режиму повітря, опадів, хмарності і стану атмосфери.
3. Оцінка вразливості планованої діяльності в цілому або її окремих технологічних процесів чи об'єктів до несприятливих наслідків зміни клімату, таких як зростання середніх температур, збільшення нерівномірності водного стоку рік і падіння їх водності тощо.
4. Компоненти атмосферного повітря.
5. Оцінка акустичного впливу.
6. Оцінка впливу електромагнітного випромінювання.

Тема 6. Оцінка впливів на поверхневі та підземні води. Оцінка впливів на надра та ґрунтовий покрив, утворення відходів

1. Основні види впливу на поверхневі та підземні води.
2. Характеристика водоспоживання та водовідведення промислових підприємств.
3. Оцінка якості води водних об'єктів на поточний і планований стани відповідно до гігієнічних нормативів якості води.
4. Скидання стічних чи інших зворотних вод у підземні водоносні горизонти.
5. Процеси, впливи і явища, що розвиваються в геологічному середовищі.
6. Обвали, осипи, зсуви, лавини, затоплення, заболочування, селі, підтоплення, розвиток суфозійних і карстових процесів, утворення пливунів і осушення гірських порід.
7. Режим використання земель України і категорії основного цільового призначенням.
8. Використання даних з матеріалів інженерно-геологічних вишукувань, регіональних гідрогеологічних і геологічних зйомок четвертинних відкладень,

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 12

державного інформаційного геологічного фонду України для оцінки впливу на надра.

9. Використання матеріалів інженерно-геологічних або спеціалізованих (грунтових) вишукувань в оцінці впливу на землі і ґрунти.

10. Актуалізація відомостей про забруднення і деградацію земель і ґрунтів можуть здійснюватися еколого-геохімічна зйомка та інші спеціальні ґрунтові вишукування і дослідження.

11. Зняття родючого шару ґрунту, то рекомендується характеризувати основні прогностні (плановані) показники зняття, технологію збереження і напрямок використання. Застосування методології агрохімічної паспортизації земель, інші методи, прийняті у державному моніторингу земель, економічні методи оцінки земель, а також інші доступні науково достовірні методології.

Тема 7. Оцінка впливів на рослинний і тваринний світ, заповідні об'єкти, на об'єкти культурної спадщини та інші матеріальні об'єкти

1. Фактори прямого впливу планованої діяльності на фауну, флору і біорізноманіття.

2. Опосередкований вплив на флору і фауну. Зміни складу рослинних угруповань і фауни.

3. Використання методів наукового аналізу, методів експертних оцінок та шкали з відносними градаціями при оцінці впливу на фауну, флору і біорізноманіття.

4. Оцінка впливу на об'єкти культурної спадщини на предмет: 1) ідентифікації об'єктів культурної, у тому числі археологічної, спадщини та їх територій, на які здійснюватиметься вплив під час підготовчих/ будівельних робіт і в процесі провадження планованої діяльності; 2) оцінки ризику (ризиків) зміни, переміщення (перенесення), пошкодження або знищення зазначених об'єктів, включаючи їх території, у зв'язку з вилученням (викупом) земельних ділянок та іншими роботами; 3) спроможності власника або користувача створити необхідні умови для збереження пам'ятки, утримувати пам'ятку в належному стані (вкл. її ремонт, захист, інші охоронні зобов'язання), забезпечити режим використання пам'ятки, встановлений органами охорони культурної спадщини, забезпечувати інші заходи щодо охорони пам'яток, виявлення, обліку та вивчення об'єктів згідно з законодавства.

Тема 8. Стратегічна екологічна оцінка: теоретичні засади та нормативно-правова база

1. Основні процедури та етапи СЕО.

2. Попередня оцінка СПП щодо необхідності проведення СЕО (скринінг) та визначення сфери охоплення (скоупінг).

3. Оцінка впливу СПП на довкілля.

4. Звіт про СЕО.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 13

5. Врахування результатів СЕО при прийнятті рішень щодо СПП. Моніторинг та оцінювання фактичного впливу стратегічної ініціативи на довкілля.

7. Методи навчання

Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання: 1) словесні методи – лекція, бесіда, діалог, розповідь-роз'яснення; 2) наочні методи – метод ілюстрації, спостереження, моделювання; 3) практичні методи – виробничо-практичні, творчо-пошукові, контрольні; 4) самостійне навчання; 5) індивідуальна робота.

8. Методи контролю

Система оцінювання знань студентів за дисципліною «**Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка**» включає поточний, модульний та підсумковий семестровий контроль знань – залік у 2 семестрі. Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Поточний контроль. Видами поточного контролю можуть бути у відповідності з програмою: опитування, контрольні роботи, тести, колоквиуми, наукові повідомлення тощо. При поточному контролі під час практичних занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у відповідях, активність при обговоренні питань, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань, експрес-контролю у формі тестів та колоквиумів, письмових контрольних робіт, в тому числі модульних підсумкових.

Модульний контроль. Модульний контроль проводиться на відповідному практичному занятті після вивчення змістовного модуля. Проводиться на підставі оцінок поточного контролю та результатів модульних контрольних робіт, виконанням яких завершується вивчення матеріалу за кожним модулем.

Підсумковий семестровий контроль. Підсумковий семестровий контроль у 2 семестрі проводиться у формі **заліку** та передбачає, що підсумкова оцінка з даної дисципліни визначається як сума оцінок за модулями. Якщо сума балів є недостатньою здобувач проходить підсумкове тестування.

9. Розподіл балів

Для оцінювання якості виконання завдання (досягнення певної навчальної цілі) використовуються еталони рішень – зразки правильного й повного рішення. Еталоном для теоретичних питань є інформаційний матеріал із фахових джерел з відповідним посиланням. Еталоном для практичних питань є алгоритми розв'язання задач та приклади їх рішень. Оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється через коефіцієнт засвоєння:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідас ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 14

$$K3 = N/P,$$

де N – правильно виконані істотні операції рішення (відповіді);

P – загальна кількість визначених істотних операцій.

Критерії визначення оцінок:

«відмінно» – $K3 > 0,9$;

«добре» – $K3 = 0,8...0,9$;

«задовільно» – $K3 = 0,7...0,8$;

«незадовільно» – $K3 < 0,7$.

«Відмінно» виставляється, якщо під час відповіді на питання лекційного модулю студент проявив основні та похідні компетентності у повному обсязі, які передбаченні програмою, при цьому показав високі знання понятійного апарату, основних та додаткових інформаційних джерел на рівні творчого їх використання, уміння аргументувати своє ставлення до відповідних економічних категорій, залежностей та явищ. При виконанні завдання практичного модуля студент вирішує питання без помилок, пропонує (або застосовує) декілька підходів в вирішенні задач та ситуаційних вправ.

«Добре» виставляється, якщо під час відповіді на питання лекційного модулю студент проявив основні та похідні компетентності, що сформовані суто за програмним матеріалом, знання та уміння на рівні аналогічного відтворення, помилився при використанні термінологічного апарату, при цьому показав знання тільки основних інформаційних джерел. При виконанні завдання практичного модуля студент допускає незначні, непринципові помилки, які не впливають на результат розв'язування задач або формує безальтернативний підхід при виконанні ситуаційних вправ.

«Задовільно» виставляється, якщо під час відповіді на питання в лекційному модулі студент виявив знання та уміння за програмним матеріалом на рівні репродуктивного відтворення, не зміг переконливо аргументувати свою відповідь, допустив помітні помилки, але такі, що не перешкоджають подальшому навчанню. При виконанні завдання практичного модуля студент формує тільки напрямки розв'язання задачі або виконання ситуаційної вправи.

«Незадовільно» виставляється, якщо студент дав неправильну або неповну відповідь на питання лекційного модулю, ухилився від аргументувань, показав незадовільні знання термінологічного апарату і суті навчальних інформаційних джерел, не виявив відповідних професійних компетентностей.

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	МКР	T8	
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 15

Шкала оцінювання

За шкалою	Екзамен	Залік	Бали
A	Відмінно	Зараховано	90-100
B	Добре	Зараховано	82-89
C			74-81
D	Задовільно	Зараховано	64-73
E			60-63
FX	Незадовільно	Не зараховано	35-59
F		Не зараховано	0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Герасимчук Л.О., Валерко Р.А., Літвін А.В. Оцінка впливу на довкілля підприємств лісового господарства. New factors for the development of natural sciences in Ukraine and EU countries: Scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. С. 72-92. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-288-3-4>.
2. Алексеева Є. Оцінка впливу на довкілля: Міжнародні стандарти, досвід інших країн і передумови до запровадження нової моделі оцінки впливу на довкілля в Україні та її основні елементи / С. Вихрист, Є. Єндрюшка, Н. Мікуліч, Д. Скрильніков, М. Шимкус – Київ 2018. – 141 с.
3. Волошина Н. О. Волошин О. Г. Оцінка впливу на довкілля: навчально-методичний посібник. – Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2019. – 150 с.
4. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23.05.2017р. №2059- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>.
5. Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» від 20 березня 2018 р № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19#Text>.
6. Методичні рекомендації для проведення практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Оцінка впливу на довкілля та стратегічна екологічна оцінка» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр» зі спеціальності 183 «Технології захисту навколишнього середовища», освітньо-професійна програма: «Технології захисту навколишнього середовища». (Автори: Пацева І. Г., Мельник-Шамрай В. В., Валерко Р. А., Медвідь О. В.) – 164 с. Електронне видання. (Протокол НМР № 9 від 29 червня 2023 року)
7. Оцінка впливу на довкілля: впровадження природоохоронних практик та кліматичної політики ЄС. навч. посіб. – Суми : Сумський національний аграрний університет, 2021. – 152 с.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 16

8. Пацева І. Г., Мельник-Шамрай В. В., Лук'янова В. В. Оцінка впливу на довкілля: навчальний посібник містить теоретичний матеріал для підготовки здобувачів вищої освіти екологічних спеціальностей. Житомир : Державний університет «Житомирська політехніка». 2022. – 168 с.

9. Популярний коментар до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» / Є. Алексєєва [за 16е. 16ед.. О. Кравченко] -Видавництво «Компанія «Манускрипт»» -Львів, 2018. -60 с.

10. Семерня О. М. Оцінка впливу на довкілля: практикум: навчальний посібник для бакалаврів напряму підготовки 101 Екологія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2019. – 112 с.

11. Шутяк С. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник). [за заг. ред. О. Кравченко] Видавництво «Компанія «Манускрипт»» Львів, 2017. 28 с.

12. Участь громадськості в процесі прийняття документів державного планування з питань, що стосуються довкілля (посібник) / Є. Алексєєва, О. Кравченко, О. Мелень-Забрамна, С. Шутяк -Видавництво «Компанія «Манускрипт»» -Львів, 2017. -72 с.

13. Шутяк С. Постатейний коментар до Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» / С. Шутяк [за 17е. 17ед.. О. Кравченко] - Видавництво «Компанія «Манускрипт»» - Львів, 2019. - 128 с.

Допоміжна література

1. Алексєєва Є. Оскарження висновків з оцінки впливу на довкілля в суді / Є. Алексєєва [за 17е. 17ед.. О. Кравченко] -Видавництво «Компанія «Манускрипт»» -Львів, 2019. -24 с.

2. Алексєєва Є. Оцінка впливу на довкілля: можливості для громадськості (посібник) / [за заг. ред. О. Кравченко] -Видавництво «Компанія «Манускрипт»» -Львів, 2017. -36 с.

3. Валерко Р. А., Мацюк О. А. Оцінка ризику впливу розробки родовища вуглеводнів на здоров'я людини. «*Priority directions of science and technology development*» : мат-ли І Міжнарод. наук.-практ. конф. 27-29 вересня 2020 р., Київ. С. 316-322.

4. Валерко Р. А., Трокоз І. Ю. Участь громадськості в охороні лісів під час воєнного стану. «Лісівнича освіта і наука: стан, проблеми та перспективи розвитку»: збірник мат-в V Міжнар. наук.-практ. конф. студентів, магістрів, аспірантів, молодих вчених і викладачів, м. Малин, 21 березня 2023 року. Малин: Вид-во МФК, 2023. С. 62-63.

5. Європейська інтеграція у сфері екологічної оцінки: ОВД та CEO. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/news/Brochure_2.pdf.

6. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 17

співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 40, ст. 2021).

7. Комарницький, В. М. (2020). Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері оцінки впливу на довкілля. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, 1(89), 162-172. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.89.162-172>.

8. Москальчук, Н. М. (2019). Методика оцінки впливу на довкілля об'єктів вітроенергетики та її реалізація на прикладі ВЕС Шевченкове-1. Ecological Safety and Balanced Use of Resources, (1(17)), 72–85. Retrieved from <https://ebzr.nung.edu.ua/index.php/ebzr/article/view/364>.

9. Назарук М. М., Бота О. В. Дослідження екологічних ризиків як ключовий елемент оцінки впливу на довкілля. Людина та довкілля. Проблеми неоекології. Вип. 34. 2020. С.110-107. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2020-34-10>.

10. Малишева Н., Третяк Т., Шемшученко Ю. Оцінка впливу на довкілля як інструмент охорони екологічних прав людини. LexInform (Юридичні новини України), 09.10.2018. URL: <https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta>.

11. Як зберегти ліс за допомогою процедури ОВД? URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/784/wwf_interactive_1.pdf.

12. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Верховна Рада України : офіційний веб-сайт. URL: <http://rada.gov.ua/>.

2. Інформаційна довідка щодо Критеріїв визначення планованої діяльності, її розширення та зміни, які не підлягають оцінці впливу на довкілля. URL: <http://eia.menr.gov.ua/upload/files/rHKYLgeNQE.pdf>.

3. Інформаційна довідка щодо Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля. URL: <http://eia.menr.gov.ua/upload/files/038XTZz1Oc.pdf>.

4. Інформаційна довідка щодо Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля. URL: <http://eia.menr.gov.ua/upload/files/m8KTEB7Sk9.pdf>.

5. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифіковано Законом № 534-XIV (534-14) від 19.03.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272.

6. Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.05.2018 № 182 Про затвердження Розміру плати за проведення громадського

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф23.07- 05.01/183.00.1/М/ОК11 2023
	Екземпляр № 1	Арк 18 / 18

обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля, Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0676-18#n14>.

7. Порядок ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля визначається Постановою КМУ від 13 грудня 2017 р. №1026 «Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з ОВД та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з ОВД». Режим URL: <http://eia.menr.gov.ua>.

8. Постанова «Про затвердження критеріїв визначення планованої діяльності, яка не підлягає оцінці впливу на довкілля, та критеріїв визначення розширень і змін діяльності та об'єктів, які не підлягають оцінці впливу на довкілля» від 13 грудня 2017 року № 1010.

9. Постанова «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля» від 13 грудня 2017 року № 989.

10. Екологічне законодавство України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua>.

11. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. URL: menr.gov.ua.